

Oponentský posudek

Karel Matuška: Aplikace legislativního vymezení správy dokumentů v praxi veřejnoprávních původců Jihočeského kraje. Diplomová práce, Filozofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Ústav archivnictví a pomocných věd historických, 2010.

Karel Matuška zvolil jako předmět diplomové práce poměrně složité téma, neboť aplikace obecně kteréhokoliv právního předpisu a jmenovitě zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), přesněji jeho užívání a dopad v každodenní praxi, je jistě věc poměrně složitá. Může být samozřejmě namítnuto, že autor diplomové práce má k tématu velmi blízko vzhledem k pracovnímu zařazení jako vedoucí českobudějovického oddělení Státního oblastního archivu v Třeboni. Opak je v tomto případě ovšem pravdou, neboť teoretické zdůvodnění a praktické používání jednotlivých ustanovení citovaného zákona je věcí poměrně složitou o pro jeho znalce či legislativce.

Autor rozdělil práci do sedmi logických částí. Po úvodu (s. 7) se zabývá základním legislativním rámcem vymezujícím oblast spisové služby zákonem a souvisejícími právními předpisy (s. 8-17), v další části (s. 18-59) rozebírá teoreticky jednotlivé postupy spisové služby od vzniku dokumentu, resp. od okamžiku jeho doručení až po jeho uložení a vyřazení. Na ni navazuje kratší část (s. 60-62), pojednávající o problematice provádění kontroly výkonu spisové služby, v další části (s. 63-74) pak ukazuje názorně postup několika vybranými původci dokumentů z teritoria Jihočeského kraje, náležejícími do péče Státního oblastního archivu v Třeboni, při aplikaci těchto teoretických základů. V závěru (s. 75-76) pak hodnotí vhodnost a přínos stávající právní úpravy pro praktickou činnost původců. Diplomovou práci doplňuje seznam zkratk, soupis pramenů a literatury a čtyři přílohy.

První část práce, pojednávající o právní úpravě předmětu spisové služby, je vymezena dnem 1. ledna 2005 a dnem 30. června 2009. K prvnímu datu nabytí účinnosti zákon č. 499/2004 Sb., a související právní předpisy, tj. vyhláška č. 645/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, a vyhláška č. 646/2004 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby, kdežto ke druhému datu byly všechny tři zmíněné právní předpisy novelizovány, z toho zákon a vyhláška č. 646/2004 Sb. naprosto zásadním způsobem zejména v částech rozhodných pro oblast výkonu spisové služby. Časové vymezení je provedeno přísně a přesně logicky, neboť státní archivy a

původci dokumentů měli v době před 1. lednem 2005 výrazně odlišná práva a povinnosti, které se po 1. červenci 2009 opět změnily. Teoretickou základnou a východiskem pro novelu byl první zákon o archivnictví (č. 97/1974 Sb.), později - a to i přes společenské změny po listopadu 1989 - pouze formálně modifikovaný, neboť jehož podstata zůstala až do konce roku 2004 v podstatě nezměněná. Novela proto musela zásadním způsobem upravit postavení archivů a jejich činnosti vzhledem ke změněné situaci. Druhý časový mezník postihuje velmi výstižně konec období, po němž došlo k dalším zásadním změnám v oblasti zajišťování spisové služby, a to zejména s ohledem na postupující elektronizaci jednotlivých operací spisové služby a jejich dopad na činnost státních archivů (a archivů obecně) od kontroly až po přejímku archiválií. Práce velmi pěkně dokládá určitou výjimečnost daného období, kterou lze zvláště v oblasti spisové služby skutečně charakterizovat jako jistý způsob hledání (a přiznejme si, že také tápání) nového modelu postavení a činnosti archivů, daný jednak neudržitelným rozvojem výpočetní techniky a jejím průnikem mj. do oblasti spisové služby, jednak snahou o první skutečně komplexní postižení a řešení problematiky spisové služby, tj. konkrétně správy dokumentů po celý jejich život od vzniku po výběr za archiválie nebo navrzení ke zničení. Lze se jistě ztotožnit s autorovým názorem, že právní úprava byla v globálu poměrně přínosná, přestože se nevyvarovala některých chyb plynoucích zejména z absence jakékoliv předchozí obdobné normy, z níž by bylo možné načerpat zkušenosti.

Poměrně rozsáhlá další část práce se věnuje rozboru jednotlivých ustanovení zákona a vyhlášky. Vyzvednout je třeba zejména skutečnost, že autor neustrnul jen na popisech činností při zajišťování jednotlivých operací spisové služby, ale naopak každé ustanovení se snaží nejprve obecně objasnit a poté uvádí jeho dopad na praxi. Kromě toho však podrobil rozboru rovněž další ustanovení zákona, zejména obsah § 3 vymežujícího povinnosti původců dokumentů (rozdělených na veřejnoprávní a soukromoprávní původce), a dále ustanovení § 63, vymežujícího povinnosti veřejnoprávních původců ve vztahu k zajištění spisové služby a umožňujícího výběr mezi dvěma formami vedení spisové služby – formu listinnou nebo elektronickou. K této pasáži náležejí čtyři přílohy práce, do nichž byl zařazen vzor podacího deníku, spisového přebalu, sběrného archu a předávacího seznamu dokumentů do spisovny.

V části věnované zajištění výkonu kontroly dokládá jeden ze zásadních rozdílů proti staršímu stavu jejího provádění, plynoucí především ze zařazení osmi státních archivů ke správním úřadům na úseku archivnictví a spisové služby. Právě v této souvislosti shledává nejvýraznější změnu v postavení a činnosti státních archivů v oblasti předarchivní péče, s čímž lze jistě souhlasit. Státní archivy jako správní úřady musely podstatně změnit způsob práce vůči původcům dokumentů, neboť oblast kontroly tzv. předarchivní péče se ocitla v

režimu zákona. č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Důležitá, i když rozsahem nevelká část práce vypovídá o změnách v činnosti vybraných původců dokumentů spadajících ze zákona do kompetence Státního oblastního archivu v Třeboni, které bylo nutno učinit v oblasti spisové služby, a to včetně vlastního archivu. Autor v ní výstižně charakterizoval změny, ke kterým došlo, a v případě Krajského úřadu Jihočeského kraje uvedl jeho zkušenosti s evidencí dokumentů v elektronické podobě.

Závěr práce obsahuje zhodnocení nové právní úpravy a alespoň základní charakteristiku dalšího vývoje oblasti spisové služby v souvislosti s novelou zákona z roku 2009. Autor si všímá především praktických dopadů novely zákona na činnost původců a upozorňuje na problémy, které se i přes snahu jeho tvůrců nepodařilo vyřešit, jako např. vymezení některých tzv. veřejnoprávních původců. V této souvislosti upozorňuje na fakt, že novela zákona, která přišla po necelých pěti letech, nebyla vynucena ani tak reálnou potřebou, ale spíše nutností upravit zejména oblast nakládání s dokumenty v digitální podobě (obecně „elektronické dokumenty“) a dát zákon do souladu s dalšími právními předpisy, zejména se zákonem č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

Vzhledem k výše uvedeným charakteristikám lze diplomovou práci Karla Matušky hodnotit jako velmi dobře vymezenou a obsahově odpovídající stanovenému tématu. Autorovi se podařilo charakterizovat základní právní předpisy, podat výstižné shrnutí oblasti spisové služby, poukázat na činnost státních archivů v oblasti její kontroly a nastítnit problémy, s nimiž se musejí vypořádat původci dokumentů vzhledem k novým požadavkům právních předpisů. Pokud s ním nelze v některých pasážích práce souhlasit, pak jsou to záležitosti čistě marginální nebo formulačně neobratné [např. charakteristika § 3 odst. 1 písm. e) zákona na s. 72]. Práce jako celek má jasnou koncepci a údaje, s nimiž autor pracuje, mají legislativní povahu nebo se opírají o úřední dokumenty vzniklé z činnosti Ministerstva vnitra, archivu nebo původců dokumentů. Stranou hodnocení nemůže zůstat ani formální stránka práce. Po této stránce lze pouze konstatovat, že její členění je přehledné, dodržuje základní rozvahu, odkazy na použité prameny a literaturu mají požadovanou podobu, obsahuje seznam zkratk, seznam použitých pramenů a literatury a několik příloh. Jelikož diplomová práce splňuje všechny nároky kladené na tento typ prací, doporučuji ji proto rozhodně k obhajobě a navrhuji hodnotit stupněm **v ý b o r n ě**.

V Praze dne 6. září 2010

PhDr. Jiří Úlovec